

Volontu dzimta no Anspokiem

Jānis Volonts

Latvijas Valsts sabiedriskais darbinieks, II šķiras Triju zvaigžņu ordeņa, I šķiras Atzinības krusta, Aizsargu Nopelnu krusta, Polonia Restituta ordeņa un daudzu goda zīmju īpašnieks.

Jānis Volonts dzima 1882. gadā 7.aprīlī. Pirmo izglītību ieguva Preiļu pagasta skolā. Pēc tam turpināja mācības Ludzas apriņķa ģimnāzijā. Pēterburgā pabeidza Pobedonoscevas augstākos komerczinības kursus un bija pirmais latgalielis ar komerczinātņu izglītību.

Darba gaitas uzsāka 1900.gadā Maļcova trauku fabrikas valdē, Pēterburgā. Sākumā strādāja par kancelejas darbinieku, pēc tam viņa karjera ātri gāja augšup – Jānis kļuva par darbveža palīgu, tad darbvedi, administratīvās nodaļas vadītāju un visbeidzot – lielā uzņēmuma finanšu nodaļas pārzini, bez kura vēl pārzināja lielajai rūpnīcai piederošās 15 citas fabrikas. Pēterburgā viņš apguva plašas zināšanas un pieredzi saimnieciskajā un sociālajā jomā, jo aktīvi iesaistījās Pēterburgā pastāvīgi dzīvojošo latviešu kultūras dzīvē. Pirmā pasaules kara laikā kopā ar Pēterburgā dzīvojošajiem Latgales inteliģences pārstāvjiem K.Skrindu un F.Kempu 1915.gada 28.augustā nodibināja Latgaliešu pašpalīdzības biedrību, bija ilggadējs tās sekretārs, kā arī darbojās latviešu bēgļu apgādāšanas Centrālajā komitejā.

Dzīvodams Pēterburgā, Jānis nodibināja ģimeni ar Alvīnu Hopi, vācu izcelsmes žēlsirdīgo māsu (mirusi 1915.g.). 1912.gadā viņiem piedzima dēls Aleksandrs un 1914.gadā – meita Adele.

1922.gadā Jānis Volonts ar bērniem atgriezās Latvijā un šī paša gada 16.novembrī viņu ievēlēja par Daugavpils pilsētas valdes locekli, kur viņš vadīja finanšu un uzņēmumu nodaļu, bet 1923. gada 29.oktobrī tika ievēlēts par pilsētas galvu. Šajā amatā Jānis Volonts tika pārvēlēts 4 reizes, tādējādi nepārtraukti 14 gadus vadīja Daugavpils pilsētas valdi. Viņš bija ne tikai augsta ranga pašvaldības darbinieks, bet arī cītīgs sava novada saimnieciskās un kultūras dzīves kopējs ārpus dienesta kabineta sienām. Apbrīnojami plaša bija viņa sabiedriskā darbība. Jānis Volonts bija Daugavpils apriņķa krājaizdevu sabiedrības priekšsēdētājs, Latgales lauksaimniecības biedrību savienības

valdes loceklis, Latvijas pilsētu savienības valdes loceklis, Vladislava Rubuļa piemiņas fonda priekšsēdētājs, Franča Trasuna piemiņas fonda valdes loceklis, iesaistījies arī politisko partiju dibināšanā un darbībā.

Daugavpilī dzīvodams, nodibināja ģimeni ar Mariju Nečajevu, piedzima meita Margarita.

1937.gada decembrī ministru prezidents K.Ulmanis uzaicināja Jāni Volontu par Tautas labklājības ministru. Šajā amatā J.Volonts strādāja līdz padomju okupācijai.

1940.gada 20.jūnijā PSRS sastādītā Latvijas Padomju valdība Jāni Volontu atlaida no ieņemamā amata un atstāja bez iztikas līdzekļiem. Viņa dzīvoklī Rīgā, Alberta ielā 12 vienā istabā iemitināja 2 čekistus, kuri sekoja katram viņa solim līdz pat aresta dienai 1941.gada 14.jūnijam, pat uz Anspokiem pie brāļa Justīna. Apcietināja arī abas meitas Adeli un Margaritu un brāļa Justīna meitu Regīnu, kura studēja Rīgā un dzīvoja Jāņa Volonta ģimenē. Laimīgas sagādīšanās dēļ no apcietinājuma izglābās dēls Aleksandra aģimene, kura dzīvoja un strādāja Liepājā.

Pēc oficiālajiem datiem Jānis Volonts miris 1943.gada 16. martā. Diemžēl viņa atdusas vieta nav zināma. 1949.gadā necilvēcīgajos apstākļos mira arī viņa jaunākā meita Margarita.

Adele Avotiņa (dzim. Volonte) 1956.gadā tika rehabilitēta un ar vīru un trim izsūtījumā dzimušiem bērniem: Dagmāru, Elizabeti un Juri atgriezās Latvijā.

Justins Volonts

Preiļu pagasta zemkopis un lopkopis, Anspoku paraugsaimniecības un pienotavas izveidotājs, literatūras un mākslas cienītājs un kolekcionārs.

Justins Volonts dzimis 1970.gadā, kā vecākais dēls 5 bērnu ģimenē. Jau no agras bērnības izjutis darba smagumu un bijis atbalsts pārējiem ģimenē. Pašmācības ceļā apguvis lauksaimniecības gudrības un svešvalodas.

Justins Volonts ilgu gadu strādāja pie Preiļu muižas īpašnieka Konstantīna Guļkeviča par kambarsulaini. Muižkungam patika viņa labā un uzticīgā kalpošana, tāpēc viņš Justinam uzdāvināja nelielo Anspoku muižiņu.

Viņa saimniecība Latvijas brīvvalsts laikā tika ieteikta kā apskates objekts ceļotājiem. Mežs bija izkopts kā parks. Te bija labi iekopti lauki un dārzi, liels un ražīgs ganāmpulks. Anspoku kroga vietā Justins Volonts ierīkoja pienotavu,

ko pats arī vadīja. Pie pienotavas bija ierīkots ledus pagrabs. Saražoto sviestu eksportēja uz Angliju. Latvijas Republikas 10.gadadienas sakarā 1928.gadā zemkopības ministrs viņam par labu saimniekošanu piešķīra sudraba kabatas pulksteni un III šķiras goda balvu „Anspoku” saimniecībai.

Justins bija ne tikai labs lauksaimnieks, bet arī literatūras un mākslas cienītājs, daudz lasīja, krāja un saudzīgi glabāja mākslas priekšmetus. Viņa kolekcijā bija ārzemēs (Parīzē un citur) gatavoti lietišķās mākslas priekšmeti (arī trauki u.c.). 1927.gadā Justins Volonts uzcēla sev jaunu dzīvojamo māju, bet Anspoku pili nodeva Plotiņu (vēlāk Šaurupes) pamatskolas lietošanā.

1940.gada jūnijā pēc Sarkanās armijas ienākšanas jaunās Latvijas padomju valdības vīri visu Justina Volonta īpašumu Anspokos – ap 150 ha zemes, Anspoku pili u.c. mantu konfiscēja un pašu ar sievu Stefāniju Volonti (dzim. Gžibovsku) no mājām padzina. Sākumā viņiem pajumti deva kaimiņš Dzenis, bet vēlāk Volonti pārcēlās uz Vārkavas pagasta Vanagiem. 1941.gada 14.jūnijā viņus tur arestēja un izveda uz Līvānu staciju, no kurienes sākās Golgātas ceļš uz Sibīriju. Tajā pašā gadā Vjatlagas nāves nometnē izdzisa Justina Volonta un viņa sievas dzīvība.

Viņu pieaugušās meitas Helēna un Lūcija, izņemot Regīnu, dzīvoja citur, tādējādi no izsūtījuma izglābās. Otrā pasaules kara beigās viņas emigrēja vispirms uz Vāciju, tad uz Ameriku.

Bēgļu nometnē Vācijā Lūcija Volonte sastapa savu nākamo dzīvesbiedru Anatoliju Karpovu. Vēl Vācijā piedzima Karpovu vecākie dēli Juris un Konstantīns, bet pēc izceļošanas uz ASV 1953. gadā – dēls Aleksandrs, kurš kļuva par mākslinieku.

1991.gadā Aleksandrs Karpovs pārcēlās uz Latviju. Viņam rūpēja dzimtas saknes, un viņam bija sapnis – atgriezties dzimtajās mājās, tādēļ viņš atguva vectēva Justina Volonta mājas Preiļu pagasta Anspokos.

Bet tikai nedaudz par pusgadu Aleksandrs Karpovs nodzīvoja savā „sapņu zemē” – 1994.gada 22.martā viņš mira un tika apbedīts Preiļu pagasta Dzeņu kapos.

Preiļu Vēstures un lietišķās mākslas muzeja ekspozīcijā atrodas Aleksandra Karpova grafika „Melnais caurums – izsyuteišona 1941.g. 14.jūnijā – vēsture apsūdz.”

Regīna leviņa

Justina Volonta meita Regīna leviņa (Volonte) dzimusi 1920.gada 8. augustā. Viņa tika deportēta uz Krasnojarskas apgabala Tasejevas rajona Bakčetu. Regīna leviņa izsūtījumā pabeidza Krasnojarskas skolotāju institūtu, apguva svešvalodu Maskavā Svešvalodu fakultātesursos, bet Irkutskā kārtoja mutisku eksāmenu. Pēc tam Bakčetas skolā pasniedza vācu valodu, botāniku un ģeogrāfiju. Pēc 17 izsūtījumā pavadītiem gadiem Regīna leviņa atgriezās Latvijā. 46 gadus nostrādāja Jūrmalas 5.vidusskolā, bet beidzamos darba gadus pavadīja Imantas internātskolā, pasniedzot vācu valodu. Tagad ir atgriezies savās dzimtajās tēva mājā Preiļu pagasta Anspokos.

Kaimiņi nelielu daļu Justinam Volontam piederošās kolekcijas priekšmetu bija saglabājuši no iznīcināšanas un, kad atgriezās meita Regīna, tos atdeva viņai kā mantinieci.

Tas liek domāt, ka Justina Volonta ģimene bija cienīta, godāta un mīlēta apkārtējo cilvēku vidū.

Vanagu dzimta no Preiļu pagasta

Paulīnas Vanagas (1913-2014) atmiņu fragmenti

Šajā rītā mani modināja ar mazu gaismiņu bruņoti vīri. Man bija divas mazas meitenes, dzimušas 1936. un 1938. gadā. Bruņotie vīri pavēlēja man savākt mantas un bērnus. Paņēmu līdzī čemodānu, pāris gultas palagu, bērnu drēbītes, astoņus rubļus naudas. Kaimiņiem lika sajūgt zirgu. Siena ratos mani ar mazajām meitenēm aizveda uz Pundurieni, kur jau gaidīja mašīna. Mašīna veda uz Preiļu policijas iecirkni, no turienes uz Aglonas staciju, kur jau bija daudz tautas un uz sliedēm stāvēja lopu vagoni.

Mūs aizveda uz Dzeržinskas rajona Makarovo sādžu. Tur sagaidīja bēdīga aina: zirgi – karā, vīrieši – karā, mājās palikuši sešpadsmit gadus veci puikas un sešdesmitgadīgi vecīši. Lauki aizauguši ar nezālēm.

Saimnieki pie sevis dzīvot ņēma labprātāk tos, kam līdzī bija dārglietas, vērtīgākas mantas. Man līdzī bija tikai astoņi rubļi naudas. Mans pirmais darbs izsūtījumā bija ravēšana. Sākumā deva maizīti – 300 gramus trijiem cilvēkiem

(man un maniem diviem bērniem). Vēlāk maizi nedeva, ēdām zāli. Bērni lasīja upeņu lapas, vārījām un ēdām balodeņu zupu. Ēdām arī koka skaidas, piejaucot kādu sauju miltu. Maizi dabūjām tikai pēc kara. Dzīves un darba apstākļi bija baigi. Ziemā ar istabas čībām braucu darbā uz mežu.

1946. gadā sākās Latvijā dzimušo deportēto bērnu reevakuācija uz Latvijas bērnu namiem. Es sapratu, ka manas meitas, paliekot te, būs lemtas bada nāvei, tāpēc, iepriekš sarakstoties ar vecākiem, nolēmām, ka sūtīšu viņas uz dzimteni.

Šodien visvairāk pārdzīvoju nevis Sibīrijā pārciestās mokas un badu, bet to, ko nevarēju iedot bērniem – savu mātes mīlestību un padomu.

Valentīnas Purviņas (Vanagas) (dz. 1938.g.) atmiņu fragmenti par izsūtījuma laiku. Valentīna tika izsūtīta 1941. gada 14. jūnijā no Preiļu pagasta Puncuļiem uz Krasnojarskas novada Dzeržinskas rajonu kopā ar māti Paulīnu Vanagu (1913-2014) un māsu Antoņinu (1936-1980). Tēvs Voiceks Vanags (1901-1941) līdz okupācijai strādāja par vecāko kārtībnieku Preiļu policijā, izsūtīts uz Usolļag jeb Soļikamskas nometni Permas novada Soļikamskas rajonā. Miris ieslodzījumā 1941. gada 20. septembrī. Māsas Valentīna un Antoņina reevakuētas uz Latviju 1946. gada oktobrī.

Ko es atceros no dzīves Sibīrijā? Kad aizveda, man nepilni 3 gadi bija, un 8 gadi, kad atveda. Es atceros, ka mēs bijām izmitināti pie kādas krievu ģimenes, bet tad mums pašā sādžas galā ierādīja pamestu mājiņu ar vienu istabu un virtuvi. Durvju nebija, nekā nebija. Mēs pirmās apmetāmies šajā mājiņā, aizņēmām vienu kaktu, bet pēc tam atnāca vēl 2 ģimenes. Istabā 4 kakti, un katrā kaktā pa ģimenei! Mēs bijām vienā kaktā, otrā kaktā latviešu sievietē, bet vēl 2 kaktos – ģimene no Rēzeknes ar 3 vecākām meitenēm. Tā arī dzīvojām – ne ūdens, ne akas. Upīte kaut kāda... Tā mēs tur mocījāmies visi. Briesmīgi grūti bija, briesmīgi lielas kupenas – jumtam pāri. Ziemā sniegs, bet mums ne apavu, ne apģērba. Atceros, ka mamma visu laiku bija darbā, mēs ziemā izlīdām no tās istabas un es pa tām kupenām bridu basām kājām vienā kleitiņā. Tā mocījāmies.

Kad māsa Ņina sāka iet skolā 1. klasē, bija tāds gadījums. Uz svētkiem, laikam Jauno gadu, skolā bērniem bija izvārīta un iedota, šķiet, kartupeļu biežputra no ūdens un kartupeļiem. Un Ņina, kad visi bija jau paēduši un aizgājuši, noslēpās

kaktā un tur palika. Izrāva no burtnīcas lapu un uz tās salika pāri palikušo biežputru, lai aiznestu mājās arī mums ar mammu. Tādi apstākļi bija.

Ēst jau mums gribējās visu laiku, bet nebija ko ēst. Tagad runā, ka sāls kaitīgs, nedrīkst sāli daudz ēst. Bet jūs varat iedomāties, ja tās balandas izvāra un ja nav ne kripatiņas sāls, kā to var ieēst? To tāds cilvēks nevar ieēst, kas neko nav ēdis! Ar mokām! Es zinu, ka mamma skrēja kaut kur iemainīt mazu drusciņu sāls pret kaut ko, lai pieliktu klāt. Un tāpat ar auzu sēnalu *lepoškām*, ko cepa – mēs bērni iemācījāmies ar siekalām kaut kā tās dabūt iekšā. Jo tās nevar norīt – kaklā duras. Bet kad kartupeļi dabūja, to nomizoja, miziņu ar nazi nokasīja un pielika tām *lepoškām* klāt, lai sēnalas turētos kopā. Un tad uz iekurinātās dzelzs krāsns tās uzcepa. Tā mēs dzīvojām un vilkām.

Un vēl tāda epizode, kad Ņina bija jau lielāka. Vasarā gājām uz netālu esošo fermu cūkas pieskatīt. Tur bija jau nokopts zirņu lauks, un cūkas bija izlaistas uz tā zirņu lauka. Nu un mēs kopā ar cūkām lasījām jau sabriedušos un sadīgušos zirņus. Un tā cauru dienu pa tiem zirņiem, tāpat kā tās cūkas, barojāmies, cik varējām! Kad tie zirņi vēl tikai auga uz lauka, vienreiz aizgājām salasīt pākstis, lai ir mammai pārnākot no darba. Ņinai un man bija kulīte, arī krievu bērni tur skrēja. Salasījām pākstis kulītēs un devāmies jau mājās, bet atjāja brigadieris un sāka mūs briesmīgi lamāt, lika zirņus izbērt. Ņina bija lielāka un bravūrīgāka, viņa *fiksi* izbēra un teica: “Man nekā nav!” Tā mūs aizdzina prom no lauka. Vakarā krēslā mamma atnāca no darba. Bet Ņina aizskrēja uz lauku un, zinādama, kur izbērusi kulīti, salasīja tos zirņus un atnesa mājās, lai ir ko apēst.

Krievu meitenes arī pie mums nāca, krievi jau arī nebija diez ko nodrošināti. Kara laiks bija, visi vīrieši prom, tikai meitenes vien spēlējāmies. Nu un reiz krievu meitenes atnāca, līdzī viņas bija paņēmušas izvārtus, garenus kartupeļus, ko lupināt un ēst. Mums siekalas tecēja! Nina paskatījās uz kartupeļiem – tie tādi kā rozīgi, un teica, ka tādus nevarot ēst, no tā varot nomirt! Meitenes nometa tos kartupeļus zem galda. Bet mēs pēc tam paķērām. Tā vajadzēja izdzīvot.

